

Lav- och mossinventering för Projekt Hotade Arter

Mikael Hagström
Oktober 1999
Länsstyrelsen i Östergötland

Sammanfattning

För att öka kunskapen om artinnehållet i länet på kryptogamsidan har drygt 60 objekt genomsökts efter rödlistade och ovanliga lavar och mossor. Totalt har 44 rödlistade lavar och 14 rödlistade mossor hittats i områden berörda av denna inventering. Flera områden har visat sig vara mycket intressanta och hysa flera starkt hotade arter. Bråvikenförkastningen (Norrköping), Ombergs västbranter (Ödeshög & Vadstena), Hästenäset (Åtvidaberg) och några ädellövsraviner i Linköpings kommun sticker ut som särskilt rika på rödlistade arter. De flesta arterna är knutna till ädellövsmiljöer men framförallt i Kinda kommun finns många barrskogsområden som är rika på rödlistade arter. De mest intressanta artfynden är den akut hotade stor vaxlav (*Dimerella lutea*) som har sin enda kända växtplats i länet på Hästenäset, stiftklotterlav (*Opegrapha vermicellifera*) och matt pricklav (*Arthonia pruinata*) som har mycket få växtplatser i länet på Omberg. Vad gäller mossor hyser vätterförkastningen en rad sällsynta stenlevande arter som kustgrimmia (*Grimmia decipiens*), spindelmossa (*Cololejeunea calcarea*) och praktklippuss (*Cynodontium fallax*). En vedlevande art som har mycket få lokaler i länet är vedsäckmossa (*Calypogeia suecia*) som hittades i en sumpskog i norra delen av Tjällmo socken.

Inledning

Denna moss- och lavinventering av ett 60-tal intressanta skogsområden i Östergötland ingår som ett led i det fleråriga ”projekt hotade arter” som startade 1994. Viktiga intressenter och finansörer i detta projekt har förutom Länsstyrelsen varit Naturvårdsverket, Östgötastiftelsen Natur- och fritid samt länets kommuner.

Projektledare för ”projekt hotade arter” är Kjell Antonsson och Nicklas Jansson, Länsstyrelsen Östergötland. Denna inventering är utförd av Mikael Hagström, Kalmar, som förutom fältarbete och artbestämning av funna arter också skrivit rapporten fram till i det närmaste tryckfärdigt manus. Mikael Hagström och Kjell Antonsson tog fram lämpliga inventeringsobjekt, främst genom att analysera Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopsinventering (NBI). Ett viktigt syfte med inventeringen har varit att få fram underlag till de genomförandebeskrivningar som ska göras för objekt som kan tänkas skyddas som naturreservat. Därför var huvuddelen av objekten stora nyckelbiotoper som kan bli aktuella att skyddas som naturreservat.

Metod

Urvalskriterium: De undersökta lokalerna har valts ut efter en rad olika kriterier. Resultaten ska dels utgöra underlag för genomförandebeskrivningar till de objekt som kan tänkas bli naturreservat. En annan målsättningen har varit att få ut största möjliga naturvårdsnytta ur resultatet och att få bättre information om de hotade arternas status i länet. Det första har lett till att många stora nyckelbiotoper besökts medan det senare försökte tillgodoses dels genom undersökning av stora nyckelbiotoper och dels genom undersökningar av ovanliga och minskande miljöer. Exempel på detta kan vara olika typer av opåverkade källmiljöer, kalkklippor, opåverkade strandmiljöer och hamlade träd.

Fältbesöken: Under oktober månad 1999 har kryptogamfloran undersökts på dryga 50-talet områden i Östergötland. I fält har främst gamla ädellövträd och högstubbar studerats i syfte att hitta rödlistade lavar. Vad gäller undersökningen av mossfloran har främst lågor, lodytor, block, bergsskrevor och källmiljöer genomsökts. I vissa fall har besöken varit mycket korta då biotopen i fält inte verkat vara så attraktiv som väntat. Då kan ändå enstaka rödlistade arter noterats. Dessa objekt saknar beskrivning. Övriga objekt har inventerats mellan en och tre timmar i fält. Då rödlistade svampar och kärlväxter hittats har dessa noterats i de fall de ej varit kända från lokalen tidigare. Inget riktat sökande efter dessa organismgrupper har dock gjorts.

Resultat

Resultatet redovisas dels nedan under "Lokalbeskrivningar" dels summerat i tabellform mer utförligt i tabell 1 och bilaga 1. Avsnittet lokalbeskrivningar innehåller en mycket kort beskrivning av de besökta områdena och vilka rödlistade arter som är hittade i respektive område. Arternas hotkategori redovisas som en siffra inom parentes efter artnamnet. I tabell 1 redovisas antalet fynd av respektive rödlistad art och i bilaga 1 redovisas samtliga påträffade signal- och rödlistade arter områdesvis med frekvensuppskattning, vetenskapliga namn och rapportör (om annan än författaren).

Lokalbeskrivningar

Nedan följer en kortfattad beskrivning av de inventerade områdena med namn, kommun och vilka organismgrupper som i första hand inventerats överst i varje beskrivning. Efter en kort beskrivning av områdets käraktär beskrivs vilka mer anmärkningsvärda fynd som gjorts i området.

1) Bjälånäs

Boxholms kommun

Mossor & Lavar

Området utgörs av en extensivt betad ädellövsknalle som troligtvis varit öppnare en tid tillbaka. Området är rikt på rödlistade lavar även om de exklusivaste arterna saknas. Enstaka gamla almar och lindar har hamlat för länge sedan. På en sådan alm växer almlav (4) och på en lind skärelav (2) och blyertslav (4). På en gammal ek på toppen växer brun nållav (4), hjälmbrösklav (4), skärelav (2), blyertslav (4) och oxtungsvamp (4). På en gammal ekstubbe växer dvärgbägarlav (4). Mossfloran på klipporna och ädellövträden är ganska rik med arter som grov baronmossa och trubbfjädermossa. Rödlistade mossarter saknas dock.

2) Pukehål

Boxholms kommun

Mossor & Lavar

Detta är ett mycket speciellt område som i strukturen liknar en stor gammal lövbränna (vilket det delvis är). Här finns rödlistade mossor, lavar och vedsvampar knutna både till gran och asp. På lågor växer de rödlistade mossorna grön sköldmossa (4), vedtrappmossa (4) och liten hornflikmossa (4). På asp växer asphättemossa (4), aspelelav (4), västlig njurlav (4) och korallblylav. På ett par asphögstubbar växer kornig nållav (4) och på en björk den i länet mycket ovanliga fjällig gyttelav. Gränsticka (4) och veckticka (4) växer på lågor i området.

3) Bålnäs

Boxholms kommun

Mossor & Lavar

Aspdominerad östvärd brant med en rik mossflora och en del krävande arter som räsvansmossa och de rödlistade arterna asphättemossa (4) och vedtrappmossa (4). På en lind växer skärelav (2).

4) Torsebokärr

Boxholms kommun

Mossor & Lavar

Blandsumpskog med en mycket fin kryptogamflora. Bland mossorna kan nämnas en rik population av den ovanliga terpentinn mossan, förekomst av vedtrappmossa (4) och den i länet mycket ovanliga platt spretmossa (4). På lavsidan förtjänar den i länet ovanliga havstulpanlaven, garnlav och en rik förekomst av hålllav (3) att uppmärksammas.

5) Källeberg Boxholms kommun Lavar

Ett litet område i en betesmark med gamla askar som tidigare hamlats. Lavfloran är ganska rik med arter som gulvit blekspik, slanklav, gulnål och den ovanliga brunskافتad blekspik (2).

6) Sörviken Finspångs kommun Lavar

Sedan länge övergivna betesmarker som sedan fått utvecklas nästan helt fritt. Lövinslaget är stort och på senvuxna ekar växer rikligt med den rödlistade skärelaven (2). På en gammal ek som står vid stranden växer rikligt med den tillika rödlistade hjämbrosklaven (4).

7) Övre Hävla Finspångs kommun Mossor

Källmiljöer med en ganska artfattig mossflora. Bland signalarter finns endast stubbspretmossa. Den ganska ovanliga grantaggsvampen och kandelabersvampen (4) växer i området.

8) Sandtjärpan Finspångs kommun Mossor

Aspdominerad rasbrantsmiljö med gammal skog. Mossfloran på klipporna är ganska rik med arter som blåsflikmossa och klippfrullania. Inga rödlistade kryptogamer hittades dock.

9) Ysundamarken Finspångs kommun Mossor & Lavar

Stor mycket gammal barrskog med inslag av fattigmyrar och tallrismossar. Antalet signalarter är högt och här märks arter som skuggblåslav, kattfotslav och garnlav bland lavarna, kornknutmossa och vedtrappmossa (4) bland mossorna och ullticka (4) och den i länet ovanliga grovticka bland vedsvamparna.

10) Valö Kinda kommun Mossor & Lavar

Fuktig blandskogsbrant med stort inslag av olika ädla lövträd. Berggrunden verkar bitvis vara något basisk vilket gynnar en rik mossflora. En ovanlig art som växer på en lodyta här är räsvansmossa. Den enda rödlistade mossa, vedtrappmossa (4), som hittats i området växte dock på ved. Lavfloran på de ädla lövträden är mycket intressant. På gamla ekar längst i norr växer de rödlistade arterna blomskägglav (2), rödbrun blekspik (4) och skuggangelav (4). På en gammal lönn växer lite av den i länet mycket ovanliga olivbrun gyttelav (4). På lönn växer också den mycket sällsynta läderlapps-laven (4) i södra delen av området. I den södra delen växer även liten punktlav (3) på asp och blomskägglav (2) på lind.

11) Byberget Kinda kommun Struket objekt

Ny art för lokalen; Blomskägglav (2) på ekar i brytningen mellan granskog och hällmarksskog.

12) Dansbo Kinda kommun Mossor

Liten ravin med ett surdrag i botten. Fläckvis finns även källpåverkad mark. Området har en artrik mossflora både på lågor och lodytor. På död ved växer här de rödlistade mossorna grön sköldmossa (4) och vedtrappmossa (4). På en granlåga växer även den i länet mycket ovanliga terpentinn mossan. På en aspstam växer den rödlistade asphättemossan (4). Andra rödlistade arter i området är storgro (4) och kandelabersvamp (4).

13) Sjötorpet**Kinda kommun****Mossor & Lavar**

Två större rasbrantsmiljöer rika på lövträd och fläckvis på död ved. Den norra delen är rikare och lodytorna verkar vara något kalkhaltiga. Södra delen är grandominerad. Ned mot sumpskogen i öster finns flera källmiljöer. Rödlistade mossor i området är grön sköldmossa (4), vedtrappmossa (4) och liten hornflikmossa (4). Den senare växte rikligt på en låga av något lövträd.

I kanten av sumpskogen växer också stora mattor av den ovanliga skogshakmossan och en liten fläck av den fina rörsvepemossan.

14) Korpebogöl**Kinda kommun****Mossor & Lavar**

Två rasbrantsmiljöer där det norra området är störst och artrikast. Den exklusivaste laven, grynlav (2), växte dock på en ek i det södra området. Här finns även den ovanliga laven dvärgtufs och den rödlistade mossan grön sköldmossa (4). I den norra delen växer mer grön sköldmossa(4) tillsammans med vedtrappmossa (4). Lavfloran är också fin här. Västlig njurlav (4) är en rödlistad art som finns på asp i området. Kornig nållav (4) växer på två högstubbar.

15) Klevsbergen**Kinda kommun****Mossor & Lavar**

Stor och storblockig östvärd rasbrant med gammal grandominerad skog. Mossfloran på död ved är artrik, med de tre rödlistade arterna vedtrappmossa (4), grön sköldmossa (4) och liten hornflikmossa (4). Ovanliga lavar finns också. Den rödlistade brunpuddrade nållaven (4) växer på en gammal barrstubbe och den i länet mycket ovanliga fjälliga gytterlaven växer på en rönn.

16) Toppkullen**Kinda kommun****Mossor & Lavar**

Ganska stor ostvärd rasbrantsmiljö rik på gammal asp. En del fina lavar är knutna till detta substrat. Aspgelelav (4), skinnlav och liten vårtlav (3) är mest intressanta. Bland mossorna växer asphättemossa (4) på asp och vedtrappmossa (4) på asplågor.

17) Skälstorp**Linköpings kommun****Mossor & Lavar**

Ravin ned mot Stångån. Ån forsar fram mellan stenar med en fin moss- och lavflora. Trubbfjädermossa och baronmossor är intressanta bland mossorna och traslav och slanklav bland lavarna. På de mycket gamla almarna i ravinen växer den i länet mycket ovanliga klosterlaven (3) och blek kraterlav (4).

18) Odensfors (Guppan)**Linköpings kommun****Mossor & Lavar**

Bäckravin bevuxen av rikligt med gamla almar, ask och pil. Framför allt lavfloran är mycket intressant med flera mycket ovanliga arter. Rödlistade är kornig nållav (4)(mycket riklig), brun nållav (4), blek kraterlav (4), skuggkranslav (4), liten blekspik (4) och frostig trädgrönelav (3). Mossfloran är också intressant med liten baronmossa och piskbaronmossa på trädbaser och grov källklomossa i fina källmiljöer.

19) Stjärnorpsravinen**Linköpings kommun****Mossor & Lavar**

Bäckravin bevuxen av gamla lövträd där alm dominerar till största delen. Mossfloran är ganska intressant med arter som trubbfjädermossa och guldlockmossa på träden och skogshakmossa på källpåverkad mark. Framförallt är det dock lavfloran på de gamla ädellövträden som är intressant. De mycket sällsynta blek nållav (1) på ask och parknål (2) på alm förekommer här tillsammans med andra rödlistade arter som brun nållav (4), kornig nållav (4), liten blekspik (4) och blyertsrav (4). Ekspik (1) är också rapporterad härifrån.

20) Kottebo 757514 Linköpings kommun Mossor & Lavar

Kuperat område med ädellövsinblandad gammal barrskog. Områdets lavflora är mycket intressant med de i länet mycket ovanliga arterna skrovellav och stor knopplav (4) som växer tillsammans med rödlistade arter som kornig nållav (4), liten blekspik (4) och aspgelelav (4). Mossfloran är också intressant med arter som västlig hakmossa, skogshakmossa, mörk husmossa och trubbfjädermossa.

21) Kottebo 757618 Linköpings kommun Mossor

Nordvärd brantmiljö med blandskog dominerad av asp och gran. Mossfloran är ganska artrik och intressanta arter är mörk husmossa, asphättemossa (4), vedtrappmossa (4), grön sköldmossa (4) och på klippa praktfläta.

22) Motala ströms g:a fåra Linköpings kommun Lavar

Bäckravín med gammal ädellövskog. Området är rikt på rödlistade arter på al, lind och ek. Hänsynskrävande (4) arter i området är blyertsrav, skuggorangelav, kornig nållav, brun nållav, gul dropplav och grå skärelav. På en gren av en grov ek växer blekticka (4).

23) Åsabackemyren Mjölby kommun Mossor

Stort källkärr med en mycket rik mossflora med flera i länet ovanliga arter. Till de mer intressanta arterna hör gyllenmossa, piprensmossa, filtrundmossa, brandpraktmossa, purpurvitmossa, grov källklomossa, flikbålmossa och dunmossa (4) på marken och grön sköldmossa (4) och terpentinnmossa på ved. Ung gran bör huggas/klippas bort i öppnare delar av kärret (där det växer bladvass).

24) Rimstad Mjölby kommun Lavar

Övergivnen gårdsmiljö med gamla hamlade askar. Idag används marken för bete. På den äldsta asken växer brun nållav (4) och på samtliga träd växer lönnlav.

25) Högby ödekyrkogård Mjölby kommun Lavar

Övergivnen kyrkogård med gamla ädellövträd. På en ekstubbe växer hjälmbrosklav (4) och på gammal ask växer liten blekspik (4), gulvit blekspik och vitskivlav.

26) Örbacken Mjölby kommun Mossor

Källkärr som hyser flera intressanta mossor som grov källklomossa, gyllenmossa, bäcknickmossa och den rödlistade grov gulmossa (4).

27) NO Örbacken Mjölby kommun Mossor

Kalksumpskog som är relativt rik på död ved bitvis. Veden hyser ett par intressanta arter som terpentinnmossa och grön sköldmossa (4).

28) Hålberget Motala kommun Mossor & Lavar

Stor naturskogsartad rasbrant med en rik moss- och lavflora. Vedtrappmossa (4) och grön sköldmossa (4) är rödlistade arter som växer på granlågor i området. På ett par lodytor växer den sällsynta praktklipptussen (3) och i en källa växer dunmossa (4). Bland lavarna växer kornig nållav (4) på en högstubbe, mjölig klotterlav (2) på en asp, skärelav (2) på lind och blek kraterlav (4) på en död lönn.

29) Kristbergsbäcken Motala kommun Lavar

Ädellövravin med gammal ädellövskog. Lavfloran här är mycket rik med flera starkt hotade arter (totalt 9 rödlistade). Mest intressant är en rik population av ekprick (2) på en ask och två ekar. Andra rödlistade arter är gul dropplav (4), brun nållav (4), rödbrun blekspik (4), gammelekslav (1), grå skärelav (4), hjämbrosklav (4), blyertsrav (4) och skuggorangelav (4).

30) Söder Långbron Motala kommun Mossor

Något källpåverkad sumpskogsmiljö med en rik mossflora. Störst intresse tilldrar sig platt spretmossa (4) som har mycket få kända lokaler i länet. Andra intressanta arter är kornknutmossa, stor revmossa, rörsvepemossa och vedtrappmossa (4).

OBS! De rödlistade arterna förekommer även utanför nyckelbiotopen.

31) Trolleflods sumpskog Motala kommun Mossor

Stor sumpskog med mycket rik tillgång på död ved. Mossfloran i området är mycket speciell med två i länet mycket ovanliga arter (platt spretmossa (4) och vedsäckmossa (4)). Här finns även de rödlistade arterna grön sköldmossa (4) och vedtrappmossa (4).

OBS! Rödlistade arter finns även utanför nyckelbiotopen.

32) Vilkhyttebäcken Motala kommun Mossor

Bäckravin med tämligen trivial mossflora. Intressant är dock förekomst av skogshakmossa, asphättemossa (4) och en variant av plattsvepemossa (*Radula complanata ssp lindbergiana*).

33) Korpberget Norrköpings kommun Mossor & Lavar

Urskogsartad lövrik barrnaturskog i branter och sänkor ned mot sjön Övre Vekmangeln. Området är rikt på död ved i olika dimensioner. På död ved i den större sänkan växer en fin mossflora med de rödlistade arterna grön sköldmossa (4), vedtrappmossa (4) och den lite exklusivare liten hornflikmossa (4). På en låga i sänkans övre del även den rödlistade och lokalt ovanliga gränstickan (4). Aspen i området har en fin lavflora knuten till sig där kvistspik (4) är rödlistad.

34) Oxåker Norrköpings kommun Mossor

Nordvänd opåverkad marmorlodyta varvad med granitytor. Asp är dominerande trädslag. Mossfloran är rik med flera kalkkrävande regionalt ovanliga arter såsom liten baronmossa, grov baronmossa, och den sällsynta späd hårgräsmossa (3). På sura lodytor växer också flera ganska ovanliga arter såsom praktfläta, falsk björnmossa och liten trappmossa. På en asp centralt i objektet växer den rödlistade liten vårtlav (3).

35) Marmorbruket österut Norrköpings kommun Mossor & Lavar

Sydvända rasbranter rika på död ved och med gott om senvuxna gamla ekar med en mycket exklusiv lavflora. På flera gamla ekar växer gammelekslav (1) och på en ek en rik förekomst av ekspik (1). Andra rödlistade arter från biotopen är mjölig klotterlav (2), grå skärelav (4), skärelav (2), gul dropplav (4), blyertsrav (4), skuggorangelav (4), kornig nållav (4), rödbrun blekspik (4) och den rödlistade svampen oxtungsvamp (4). På alleträd längst i väster växer den rödlistade alleskruv mossan (4) och på block en bit österut en mycket rik population av späd hårgräsmossa (3).

36) Gerhardsberg Norrköpings kommun Lavar

Sydvända rasbranter ned mot Bråviken. Området är rikt på ädla lövträd, främst lind och ek men även ask och alm. Det mest intressanta fyndet gjordes på en yngre ask i objektets västligaste del. Här finns ett exemplar rikfruktig blemlav (4) - en rödlistad art som är ovanlig i

länet. Andra rödlistade arter i området är blyertslav (4), gul dropplav (4), mjölig klotterlav (2), grå skärelav (4), skärelav (2) och almlav (4).

37) Högudden Norrköpings kommun Lavar

Sydvända rasbranter ned mot Bråviken. I den talldominerade branten växer en del gamla senvuxna ekar med en intressant lavflora. Framförallt är det några jätteekar i sydväst och en vrakek i den östra delen av objektet som hyser rödlistade arter. På den östliga vrakeken växer rikligt med gammelekslav (1), grå skärelav (4), skärelav (2), skuggorangelav (4), gul dropplav (4) samt blyertslav (4). På de västra ekarna växer också gammelekslav (1), grå skärelav (4), skärelav (2), blyertslav (4), gul dropplav (4) och skuggorangelav (4). På den nedre jätten växer även mjölig klotterlav (2). Den senare arten finns även på tre andra ekar i området.

38) Flatmossen Söderköpings kommun Mossor & Lavar

Stort gammelskogsområde bestående av en stor och en liten sumpskog, en hållmarksskog med tall, gran och ek samt en nordvänd större brant. Kryptogamfloran i området är mycket intressant. Bland lavarna utmärker sig ekprick (2) och mjölig klotterlav (2) som växer tillsammans med skuggorangelav (4) och skärelav (2) på ek. På en högstubbe växer kornig nållav (4). Bland mossorna är stor revmossa, kornknutmossa, vedtrappmossa (4) och grön sköldmossa (4) särskilt intressanta.

39) Näset Söderköpings kommun Lavar

Sydvänd rasbrant med mycket gamla lindar och några äldre ekar. Lavfloran på de gamla lövträden är mycket intressant. Här förekommer arter som blyertslav (4), skuggorangelav (4), gul dropplav (4), gammelekslav (1), hjälmbrösklav, grå skärelav (4) och skärelav (2).

40) Svartdalen syd Söderköpings kommun Mossor

Liten vedrik blandsumpskog med en mycket intressant mossflora. Här finns den i länet ovanliga platt spretmossa (4) på en låga. På lågor växer också vedtrappmossa (4), liten hornflikmossa (4) och kornknutmossa. På marken intill sumpskogen växer lite av den i länet ovanliga bollvitmossan. Objektet har tyvärr nyligen gallrats intill kanterna där de rödlistade arterna växer.

41) Väst Västra väggar Vadstena kommun Lavar

Väster och söder om Ombergs Västra väggar växer en gammal ädellövdominerad rasbrantsskog med ett par exklusiva lavararter. Den i länet mycket ovanliga stiftklotterlaven (2) växer här på en jättelind. På en gammal alm växer mjölig klotterlav (2) och på ek korallblylav.

42) Anudden Vadstena kommun Mossor

Stänkpåverkade klippällar nere vid Vättern med en rik mossflora med flera ovanliga arter. Mest intressant är spindelmossa (3) och den i regionen ovanliga masknickmossan.

43) Borgsudde Vadstena kommun Mossor & Lavar

Rasbranter och stänkpåverkade klippällar och lod ned mot Vättern. Området har en mycket rik kryptogamflora både på moss- och lavsidan. Spindelmossa (3), kustgrimmia (3) och fjälltimmia är några av de ovanliga arter som är påträffade inom området. På en gammal ek nere vid vattnet växte en mycket rik lavflora med skuggorangelav (4), gul dropplav (4), gammelekslav (1) och hjälmbrösklav (4).

44) Anudden-Borgsudde Vadstena kommun Mossor & Lavar

Rasbranter och lodytor ned mot Vättern be vuxna med blandskog av naturskogs karaktär. Mossfloran är mycket rik på ovanliga arter och detsamma verkar gälla lavfloran (ej egentligen undersökt). Rödlistade arter som påträffats inom området är praktklipp tuss (3), bäcklansmossa (3), spindelmossa (3), grön sköldmossa (4) och smalskafts lav (2).

45) Karlslund Valdemarsviks kommun Mossor & Lavar

Vedrik naturskogsbrant som domineras av gammal gran. På granar växer gammelgranslav och på enstaka senvuxna ekar växer bårdlav och rostfläck. På granlåg or växer enstaka grön sköldmossa (4) och sparsamt med vedtrappmossa (4).

46) Bäck en Valdemarsviks kommun Mossor & Lavar

Vacker skogsbäck belägen i en sprickdal. Kring bäcken växer hassel, alm och grov gran. På en granstubbe växer grön sköldmossa (4) och på alm trubbfjädermossa. Bland lavarna märks lönnlav, grå vårtlav och gammelgranlav.

47) Väst Ekön Valdemarsviks kommun Lavar

Bergknalle med gamla ekar med en rik lavflora med många rödlistade arter. Mest intressant är förekomst av grå skärelav (4), gammelekslav (1) och mjölig klotterlav (2). Andra rödlistade arter i området är blyerts lav (4), skuggorangelav (4), brun nållav (4), hjälm brosklav (4) och skärelav (2). Området har tidigare betats.

48) Susehålsbäcken Ydre kommun Mossor & Lavar

Naturlig bäckfåra belägen i gammal blandskog. Området är rikt på rödlistade arter, inte minst mossor och lavar. Sällsynta mossor som finns i området är de vedlevande arterna liten hornflikmossa (4), vedtrappmossa (4), grön sköldmossa (4) och kornknutmossa. Rödlistade lavar som finns i området är liten vårtlav (3), blek kraterlav (4), kornig nållav (4) samt kvistspik (4).

49) Hökhålan Ydre kommun Mossor

Mycket fint källkärr med en mycket artrik mossflora med en rad regionalt mycket ovanliga arter. Bland dessa kan grov källklomossa, piprens mossor och bollvitmossa nämnas. Här växer även den rödlistade källkrävande dunmossan (4). Eventuellt skulle de öppnare delarna behöva slås med lie för att inte skadliga mängder förna ska ansamlas och för att hindra att de öppna ytorna växer igen.

50) Urkons grottas brant Ydre kommun Lavar

Ostvända rasbranter med gammal blandskog där ek, asp och oxel är de vanligast trädslagen. Området har hög luftfuktighet och lavfloran är därför intressant med flera rödlistade arter. Den i södra Östergötland mycket ovanliga mjölig klotterlav (2) växer här på tre ekar tillsammans med skärelav (2). Den senare växer även på en asp. På asp växer också liten vårtlav (3).

51) Ekhultebergen Åtvidabergs kommun Lavar

Norr om Åkervristen upp mot Ekhultebergen ligger en stor blockrik lövskogsbrant. I de översta delarna står flera mycket gamla ekar med en exklusiv lavflora. Rosa lundlav (2) som tidigare bara är känd från Omberg i länet växer här på en senvuxen ek. Andra rödlistade arter

är blyertslav (4), skuggorangelav (4), brun nållav (4), gul dropplav (4), rödbrun blekspik (4), grå skärelav (4) och skärelav (2). Samtliga arter växer på gamla ekar.

52) Hästenäset östra Åtvidabergs kommun Mossor & Lavar

Omväxlande skogsområde med både rena naturskogsbranter (i väster), skog med brandspår, betespåverkad skog (historisk påverkan) samt en fuktig bäckravin. Området är mycket rikt på rödlistade arter. Bland annat har det rödlistade skogskornet (4) sin enda växtplats i länet i en kalkrik sänka centralt i området. Rödlistade mossor i området är asphättemossa (4), grön sköldmossa (4) och vedtrappmossa (4). Bland lavarna finns också flera rödlistade arter, nämligen liten vårtlav (3), blyertslav (4), kornig nållav (4), västlig njurlav (4), gammelekslav (1), mjölig klotterlav (2) och skärelav (2).

53) Hästenäset västra Åtvidabergs kommun Lavar

Kuperat område dominerat av sydvända rasbranter med gammal barrskog med insprängda äldre ädellövträd. Lavfloran är mycket rik i området med många rödlistade arter. Bland annat finns här den akut hotade stor vaxlav på sin enda kända växtplats i länet. Andra rödlistade lavar som växer här är blyertslav (4), skuggorangelav (4), brun nållav (4), dvärgbägarlav (4), ladlav (4), gammelekslav (1), mjölig klotterlav (2) och skärelav (2). Här växer även den rödlistade mossan grön sköldmossa (4).

54) 300 m ost Skinnebo Åtvidabergskommun Mossor & Lavar

Nordost vända branter ned mot Yxningen bevuxna med äldre barrdominerad skog. Längst i ost växer vedtrappmossa (4) och i den västra delen stor revmossa. Centralt i området växer kornig nållav (4) på en granhögstubbe och på tallved växer ladlav (4).

55) Örbäcken Åtvidabergs kommun Mossor & lavar

Grönstenskulle med en mycket intressant moss- och lavflora på sin nordsida. Lavfloran studerades enbart på asp medan mossfloran studerades på både lodytor och ved. Intressantaste mossfyndet är liten hornflikmossa (4) som växer tillsammans med vedtrappmossa (4) på en granlåga. Rika förekomster av trubbfjädermossa och piskbaronmossa är också intressant. Bland lavarna är rika förekomster av korallblylav och slanklav på asparna mycket spännande.

56) Könserum Åtvidabergs kommun Mossor & Lavar

Området besöktes mycket snabbt och kan ej sägas vara noga inventerat. En del mycket intressanta fynd gjordes dock. Märkvärdigast är nog fyndet av tungticka (2) på en gammal ek. Arten har mycket få kända lokaler i landet. Ett par ovanliga lavar växer också här. De västliga arterna stor knoppplav (4) och korallblylav växer på en gammal ek. På ek växer även brun nållav (4), skuggorangelav (4) och blyertslav (4). På block växer den i länet mycket ovanliga västlig husmossa (4).

57) Ödemarken Ödeshögs kommun Mossor

Gammal barrskog med aspinslag. Området är tämligen rikt på död ved. På lågor växer grön sköldmossa (4) och vedtrappmossa (4) och på en asp asphättemossa (4).

58) Orrnäs Ödeshögs kommun Mossor & Lavar

Ett område med stänkpåverkade klippställar, gamla ädellövträd och en skogsbäck som mynnar ut i Vättern. Mossfloran på klippställarna är mycket artrik med ovanliga arter som spindelmossa (3) och guldmossa. På alm växer skuggkranslav (4) och rikligt med hjämbrosklav (4). På en gammal ek längst i söder växer grå skärelav (4), skärelav (2) och hjämbrosklav (4). Bland mossor på en klippställ växer den i länet ovanliga fliklaven.

59) Grönlund Ödeshögs kommun Mossor & Lavar

Slutning klädd med äldre ädellövsskog. I norra delen finns träd som bär spår av hamling. Vid besöket hittades inga rödlistade arter men mossfloran är ändå intressant med arter som piskbaronmossa och liten baronmossa. Bland lavarna märks ovanliga arter som slanklav, gulvit blekspik och vitskivlav.

60) Lyckebo Ödeshögs kommun Mossor

Klipphällar med en mycket artrik och intressant mossflora med arter som spindelmossa (3), guldmossa och räsvansmossa. En liten bit upp från vattnet finns ett källkärr med en rik förekomst av grov källklomossa.

61) Virsjöbacken Ödeshögs kommun Mossor & Lavar

Skogsback och äldre sumpskog med liten mängd död ved. Kryptogamfloran verkar inte vara särskilt märkvärdig men arter som blåsflikmossa, rörsvepemossa och rostfläck visar ändå att området inte saknar naturvärden.

62) 500 m N Oxbåset Ödeshögs kommun Mossor & Lavar

Naturskogsbranter med mycket intressant kryptogamflora. Framförallt är det lavar på ek i området som är särskilt utmärkande. Här växer matt pricklav (2) som har mycket få kända lokaler i länet. Parasitspiken (4) som växer på samma träd är också mycket ovanlig i länet. Andra rödlistade arter här är skuggorangelav (4), gul dropplav (4), gammelekslav (1), mjölig klotterlav (2), hjälmbrösklav (4), grå skärelav (4) och skärelav (2) och vedtrappmossa (4).

Tabell 1. Sammanställning av de rödlistade arterna på de besökta lokalerna ordnade gruppvis med hotkategori och antal funna lokaler (vid denna inventering).

Grupp	namn	vetenskapligt namn	hk	Lokalantal
Lavar	liten punktlav	<i>Acrocordia cavata</i>	3	6
	ekprick	<i>Arthonia byssacea</i>	2	2
	matt pricklav	<i>Arthonia pruinata</i>	2	1
	rosa lundlav	<i>Bacidia rosella</i>	2	1
	stor knopplav	<i>Biatora sphaeroides</i>	4	2
	klosterlav	<i>Biatorella monasteriensis</i>	3	1
	blyertslav	<i>Buellia violaceofusca</i>	4	13
	ekspik	<i>Calicium quercinum</i>	1	2
	skuggorangelav	<i>Caloplaca lucifuga</i>	4	13
	kornig nållav	<i>Chaenotheca chlorella</i>	4	12
	blekskaftad nållav	<i>Chaenotheca cinerea</i>	1	1
	brunpudrad nållav	<i>Chaenotheca gracillima</i>	4	1
	parknål	<i>Chaenotheca hispidula</i>	2	1
	brun nållav	<i>Chaenotheca phaeocephala</i>	4	10
	dvärgbägarlav	<i>Cladonia parasitica</i>	4	2
	gul dropplav	<i>Cliostomum corrugatum</i>	4	11
	läderlappslav	<i>Collema nigrescens</i>	4	1
	aspgelelav	<i>Collema subnigrescens</i>	4	3
	smalskaftslav	<i>Cybebe gracilenta</i>	2	1
	ladlav	<i>Cyphelium tigillare</i>	4	2
	stor vaxlav	<i>Dimerella lutea</i>	1	1
	blek kraterlav	<i>Gyalecta flotowii</i>	4	4
	almlav	<i>Gyalecta ulmi</i>	4	2

	hållav	<i>Menegazzia terebrata</i>	3	1
	västlig njurlav	<i>Nephroma laevigatum</i>	4	3
	gammeleklav	<i>Opegrapha illecebrosa</i>	1	9
	mjölig klotterlav	<i>Opegrapha soreidiifera</i>	2	11
	stiftklotterlav	<i>Opegrapha vermicellifera</i>	2	1
	grynlav	<i>Pannaria conoplea</i>	2	1
	olivbrun gyttelav	<i>Pannaria mediterranea</i>	4	1
	kvistspik	<i>Phaeocalicium praecedens</i>	4	2
	skuggkranslav	<i>Phaeophyscia endophaenicia</i>	4	2
	rikfruktig blemlav	<i>Phlyctis agelaea</i>	4	1
	hjälmbrösklav	<i>Ramalina baltica</i>	4	9
	grå skärelav	<i>Schismatomma decolorans</i>	4	10
	skärelav	<i>Schismatomma pericleum</i>	2	17
	rödbrun blekspik	<i>Sclerophora coniophae</i>	4	4
	brunskaftad blekspik	<i>Sclerophora farinacea</i>	2	2
	liten blekspik	<i>Sclerophora peronella</i>	4	4
	frostträdgrönelav	<i>Scolizosporum pruinatum</i>	3	1
	parasitspik	<i>Sphinctrina turbinata</i>	4	1
	blomskägglav	<i>Usnea florida</i>	2	2

Mossor	vedtrappmossa	<i>Anastrophyllum hellerianum</i>	4	26
	grön sköldmossa	<i>Buxbaumia viridis</i>	4	21
	vedsäckmossa	<i>Calypogeia suecica</i>	4	1
	späd hårgräsmossa	<i>Cirrophyllum thomasinii</i>	4	2
	spindelmossa	<i>Cololejeunea calcarea</i>	3	5
	praktklipptuss	<i>Cynodontium fallax</i>	3	2
	bäcklansmossa	<i>Didymodon spadiceus</i>	3	1
	kustgrimmia	<i>Grimmia decipiens</i>	3	1
	platt spretmossa	<i>Herzogiella turfacea</i>	4	4
	västlig husmossa	<i>Loeskeobryum brevirostre</i>	4	1
	liten hornflikmossa	<i>Lophozia ascendens</i>	4	7
	asphättemossa	<i>Orthotrichum gymnostomum</i>	4	9
	grov gulmossa	<i>Pseudocalliergon lycopodioides</i>	4	1
	alleskrummosa	<i>Tortula virescens</i>	4	1
	dunmossa	<i>Trichocolea tomentella</i>	4	3

Svampar	veckticka	<i>Antrodia pulvinascens</i>	4	1
	kandelabersvamp	<i>Clavicornia pyxidata</i>	4	2
	oxtungsvamp	<i>Fistulina hepatica</i>	4	3
	vit vedfingersvamp	<i>Lentharia epichnoa</i>	4	1
	blekticka	<i>Pachykytospora tuberculosa</i>	4	1
	ullticka	<i>Phellinus ferrugineofuscus</i>	4	4
	gränsticka	<i>Phellinus nigrolimitatus</i>	4	2
	tungticka	<i>Piptoporus quercinus</i>	2	1

Kärlväxter	skogskorn	<i>Hordelymus europaeus</i>	4	1
	storgroe	<i>Poa remota</i>	4	1

Tack!

Stort tack till alla som varit med och tipsat om intressanta områden.

Tack till Tomas Hallingbäck för hjälp med artbestämning av mossor och för givande fältdag.
Tack till de rapportörer som hittat intressanta arter jag missat.
Tack Kjell Antonsson för att du gjort detta möjligt.

Referenser

- Aronsson, Hallingbäck & Mattsson. 1995: *Rödlistade växter i Sverige*. ArtDatabanken, Uppsala.
- Hallingbäck och Holmåsen. 1985: *Mossor – En fältfandbok*. Interpublishing AB Stockholm.
- Hallingbäck, T. 1996: *Ekologisk katalog över mossor*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Hallingbäck, T. 1995: *Ekologisk katalog över lavar*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Hallingbäck, T. 1994: *Ekologisk katalog över storsvampar*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Hallingbäck, T (red.) 1998. *Rödlistade mossor i Sverige – Artfakta*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Thor, G. & Arvidsson, L. (red.) 1999. *Rödlistade lavar i Sverige – Artfakta*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.